

ו. החי

עיקור חיות מחמד

הרב יעקב אפשטיין

האם מותר לסרס ולעקר חיות מחמד?

באמצעי התקשורת מופצות פרסומות שהדבר חשוב לכל בעלי חיות המחמד כדי למנוע מהם מחלות, ולמנוע מהם ריבוי גדול ובכך הרבה מהם יהיו מוזנחים מחוסר בעלים.

א. איסור סירוס

בפרשת מומי הקרבנות, בפרשת אמור (ויקרא כב, כד) נאמר: "ומעוך וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו לה' ובארצכם לא תעשו".

וברש"י: "ובארצכם לא תעשו - דבר זה, לסרס שום בהמה וחיה ואפילו טמאה, לכך נאמר בארצכם, לרבות כל אשר בארצכם, שאי אפשר לומר לא נצטוו על הסרוס אלא בארץ, שהרי סרוס חובת הגוף הוא, וכל חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ". ואיסור לאו זה מקובל על כל הפוסקים.

וכן בספרא (אמור פרשה ז אות יא):

לא תקריבו, אין לי אלא שלא יקריבו, מנין שלא יעשו? תלמוד לומר לא תעשו, אין לי אלא תמימים, בעלי מומים מנין? תלמוד לומר לא תעשו, אין לי אלא בהמה, חיה ועוף מנין? תלמוד לומר בארצכם, אין לי אלא בארץ, בחוצה לארץ מנין? תלמוד לומר לא תעשו, בכל מקום שאתם, מנין אף באדם? תלמוד לומר ובכם כדברי בן חכינאי.

ובשאלתות דרב אחאי גאון (פר' אמור שאילתא קה):

ברם צריך לומר מהו לסרוסי דבר טמא כמו כלב וחתול מי אמרינן לא תקריבו ולא תעשו אמר רחמנא בהמה טהורה דבת הקרבה היא קאי עלה בלא תעשו, אבל טמאה לא, או דילמא לענין עשייה לא שנא? ת"ש דתניא (חגיגה יד ע"ב)

שאלו את בן זומא מהו לסרוסי כלבא אמר להם ובארצכם לא תעשו – כל שבארצכם לא תעשו, מ"ט מכדי חובת הגוף היא מה לי בארץ מה לי בחוצה לארץ? אלא האי בארץ כל שבארץ והאי בכם כדאמרינן בכם לא תעשו דברי בן חכינאי וכן הלכתא.

והרמב"ם (הל' איסורי ביאה פט"ז ה"י) פסק:

אסור להפסיד איברי זרע בין באדם בין בבהמה חיה ועוף אחד טמאים ואחד טהורים, בין בארץ ישראל בין בחוצה לארץ, אע"פ שנאמר ובארצכם לא תעשו, מפני השמועה למדו שדבר זה נוהג בכל מקום, וענין הכתוב לא יעשה זאת בישראל בין בגופן בין בגוף אחרים, וכל המסרס לוקה מן התורה בכל מקום ואפילו מסרס אחר מסרס לוקה".

וכן פסק השו"ע (אבן העזר סי' ה ס"א).

משמע שהאיסור הוא בבהמות, חיות ועופות, ולא דווקא בבני אדם.

ב. דין עיקור נקבות באדם ובבהמה

בהלכה יא (הל' איסורי ביאה פט"ז) פסק הרמב"ם:

כיצד הרי שבא אחד וכרת את הגיד ובא אחר וכרת את הביצים או נתקן ובא אחר וחטי ביצים, או שבא אחד ומעך את הגיד ובא אחר ונתקו ובא אחר וכרתו כולן לוקין, ואע"פ שלא סרס האחרון אלא מסורס בין באדם בין בבהמה חיה ועוף, והמסרס את הנקבה בין באדם בין בשאר מינים פטור.

וכן השו"ע (שם) סיים לגבי נקבה: 'פטור אבל אסור'.

לעומת זאת, מהשאלות שהובא לעיל משמע שבבהמות, חיות ועופות לא חלקו בין זכר לנקבה.

מקור מחלוקתם הוא האמור בתוספתא (מכות פ"ה ה"ו):

והמסרס את האדם ואת הבהמה ואת החיה ואת העופות בין גדולים בין קטנים בין זכרים בין נקיבות הרי זה חייב, ר' יהודה אומר מסרס זכרים חייב מסריס נקבות פטור. וכן בספרא (אמור פרשה ז אות יב): "מנין שהנקיבות בסירוס תלמוד לומר כי משחתם בהם מום בם, רבי יהודה אומר בהם אין נקיבות בסירוס.

וכן באר המגיד משנה' (שם ה"א) את דברי הרמב"ם: "בת"כ רבי יהודה אומר אין הנקבות בסרוס וכן מבואר בפרק שמנה שרצים ופירש רבינו חייבא הוא דליכא אבל איסורא איכא מדלא תני מותר לסרס הנקבות ולזה כתב רבינו פטור".

ונראה שלגבי נשים לכו"ע אינן בסירוס, ולעתים אף מותרות מפני שאינן מצוות בפרייה ורבייה (עי' שבת קי ע"ב, רמב"ם הל' אסור"ב פט"ז הי"ב, שו"ע אה"ע סי' ה סי"ב).

אולם השאלה היא מה הטעם לר' יהודה שהותר בנקבת בהמה וכי מה ההבדל בינה לבין זכר.

כך שאל החלקת מחוקק (סי' ה ס"ק ו):

יש לדקדק למה תהיה בהמה חמורה מאשה ודוחק לחלק דוקא היא מותרת לשתות (ע"י עצמה) אבל אין משקין אותה (ע"י אחרים) וגם דוחק לר' דאשה ג"כ אסורה לשתות אם לא מפני צער לידה כמו שחילק בב"ח דהא בטור לא הזכיר צער לידה כלל. וראיתי בסמ"ג ל"ת ק"ך המשקה כוס של עיקרים לאדם כדי לסרסו בנקיבה מותר בזכר אסור וה"ה לשאר מינים וכתוב בביאורי מהר"ר אייזיק שטיין על הסמ"ג בזכר אסור וה"ה לשאר מינים משום דגזרינן זכר בהמה אטו זכר דאדם או שמא איסור דאורייתא הוא כמו באדם עכ"ל נמצא מ"ש או לשאר בע"ח היינו הזכרים מן הבע"ח.

ונראה לי שיסוד המחלוקת בין ר' יהודה לחכמים הוא: האם עיקר הלימוד מ'נתוק וכרות' וכד' שהם כולם באיברי הזרע של הזכר, או מכיוון שבא הכתוב וכללן "ובארצכם לא תעשו" וכן "כי משחתם בהם" למדנו שלגבי בהמה שאין בה מצוות פרו ורבו והציווי הוא על בעליהלכן אין לחלק בין זכרים לנקבות.

בספר יראים (סי' שמב) כתב בטעם המחלוקת: "ובהמות וחיות אע"ג דלאו בני מצוות פרייה ורבייה נינהו כיון דזכרים נינהו דומיא דאנשים שנצטוו יש לומר שגם עליהן הקפידה תורה. ע"א הכתוב לא דבר כלל אלא בזכרים דכתיב ונתוק וכרות ונקיבות לאו בני הכי נינהו". ופירושו השני כהסבר לעיל.

ובספר מצוות גדול נכתב שהנאמר בספרא לאסור סירוס בנשים הוא דווקא לקרבן ולא לעצם העשייה. אולם האמור בתוספתא קשה לדבריו.

הגר"א בביאורו (שם ס"ק כה) כתב שאף לרמב"ם ושו"ע איסור סירוס נקבה בבע"ח הוא מן התורה אלא שהוא איסור עשה, וז"ל: "והמסרס את הנקבה - ת"כ שם מנין שאף הנקבות בסירוס ת"ל כי משחתם, רי"א בהם ואין הנקבות בסירוס ופ' כת"ק אלא דאין בהם מלקות כיון דלא נכללו בל"ת דלא תעשו".

מן האמור לעיל עולות שלש שיטות בהסברת המחלוקת:

שיטה ראשונה: נקבות בעלי חיים אסור לסרס מדרבנן.

שיטה שנייה: אסור מן התורה כאיסור עשה.

שיטה שלישית: איסורן בלא תעשה כזכרים.

כרמב"ם פסקו: ס' החינוך (מצווה רצא), סמ"ג (סי' קכ), ס' יראים (סי' שמב), אורחות חיים (דין מסרס אות א).

כשאלתות פסקו: ס' האשכול (הל' סירוס דף קיט ע"ב-קכ ע"א), ראבי"ה (שבת סי' רמב), רא"ש (שבת פי"ד סי' ט), טור (אה"ע סי' ה), רבינו ירוחם (תואו"ח נ"כ ח"א), סמ"ק (מצ' קסו), ספר הפרנס (סי' שה).

וא"כ אע"פ שהשו"ע פסק כרמב"ם שאיסור עיקור נקבות של בע"ח אינו מהתורה, רבים הם הגאונים והראשונים האוסרים אף בנקבות של בע"ח מן התורה. והמעשה אסור לפחות כספק של תורה.

ג. השקאת כוס של עיקרין

נדון עתה מה הדין במשקה חומר מעקר - האם חיובו מן התורה או מדרבנן. לאחר שהמשנה בשבת (קט ע"ב) פוסקת שמותר לשתות כוס של עיקרין, שואלת הגמרא (קי ע"ב): "ומי שרי? והתניא: מניין לסירוס באדם שהוא אסור - תלמוד לומר: ובארצכם לא תעשו - בכם לא תעשו, דברי רבי חנינא!". והגמ' מסיקה שהמדובר בשתייה לאשה - לפי מ"ד שאינה מצווה בפרייה ורביה (להלן פו"ר), ולמ"ד שמצווה בפו"ר המדובר בזקנה או בעקרה שאינן יכולות להוליד.

ופרש רש"י: "ומי שרי - לשתות כוס עיקרין".

"לא תעשו - קרי ביה לא תיעשו". היינו אף ע"י גרמא אסור לגרום לעיקור.

השאלות (אמור שם) רצה לומר שהאיסור הוא דווקא לפי ר' יהודה שאינו מתכוון אסור, ורק בהל' שבת הלכה כר' שמעון שאינו מתכוון מותר. תוס' (קי ע"ב ד"ה תלמוד) דחו זאת שבכל התורה הלכה כר' שמעון שאינו מתכוון מותר, והעמידו את השאלה (שנפסקה להלכה) בפסיק רישיה ולכן אסור. והסכימו עם תוס': הרמב"ן, הרשב"א והריטב"א והרא"ש (שבת פי"ד סי' ט).

הרמב"ם (הל' אסו"ב פט"ז) פסק בהלכה יב: "המשקה עיקרין לאדם או לשאר מינים כדי לסרסו ה"ז אסור ואין לוקין עליו, ואשה מותרת לשתות עיקרין כדי לסרסה עד שלא תלד... אינו לוקה עד שיסרס בידו וראוי להכותו מכת מרדות".

משמע מדבריו שהאיסור בעיקור הוא מדאורייתא ואשה פטורה משום שאינה מצווה על פו"ר.¹ ומי שעיקר שלא ע"י מעשה ישיר באיברי הגוף פטור ממלקות ואסור מן התורה. וכן כתב המגיד משנה על ההלכה. וכ"נ מס' החינוך (מצ' רצא).

1. ונראה שלרמב"ם המשקה נקבת בעלי חיים פטור מן התורה ואסור מדרבנן, כן משמע מדברי הרמב"ם בספר המצוות (מצוה שסא): "היא שהזהירנו מהפסיד כלי התשמיש מן הזכרים מאי זה מין שיהיה מבעלי חיים, שוה בזה האדם וזולתו". וכ"נ מהריטב"א (שבת קיא ע"א): "הלכך המסרס את הנקבה במין האדם פטור הוא, אבל במין חיה ובהמה אפשר שהוא אסור, דהתם לא שייך לומר טעמא דאיתתא לא

אבל בספר יראים (סי' שמב) כתב:

ונראה הדבר שעיקור סם מדרבנן [מדשרין] בזקנה ועקרה אפי' למ"ד נשים נצטוו על פריה ורביה, ובתורת כהנים תניא מניין שאף הנקבות בסירוס ת"ל כי משחתם בהם מום בם, פי' שאף הנקבות פסולות במשמע לקרבן בסירוס שלא נאמר בזכרים משתעי קרא דכתיב ומעוך וכתות ת"ל כי משחתם בהם מום בם והאי קרא איסור הקרבה מיירי ואם נפרש לאיסור סירוס למ"ד נשים נצטוו מיירי ובסירוס ביד דלא הוו ממילא כגון סם שפירשנו מדרבנן.

ונראה שדין עיקור נקבת בהמה במחלוקת בין הרמב"ם וסיעתו (מדרבנן) לשאילתות וסיעתו (מדאורייתא).

וכן נראה מדברי הרשב"א (שבת קי ע"ב) שאין הבדל בין עושה בידיים לבין משקה:

ומכל מקום אכתי קשיא לי מאי קא מייתי הכא מדרבי יוחנן דאמר הרוצה שיסרס תרנגול דהתם הא קא מכויץ הכא לא מיכוין, וי"ל דלרבותא נקטיה דאיהו סבירא ליה דלא אסרה תורה אלא בנוגע ממש במקום סירוס וכדכתיב ומעוך וכתות ונתוק וכרות אבל בשאינו נוגע באבר עצמו מותר וכדבר דאתי ממילא הוא, והיינו דקאמר הני מילי היכא דקא מכויץ ליגע באבר אבל היכא דלא מכויץ ליגע באבר עצמו לא כדרבי יוחנן ואע"ג דמיכוין לסירוס וכל שכן הכא דלא מכויץ. וכאמור זאת הו"א ולמסקנה הגמ' הסיקה שדין השקאת כוס של עיקרין כדין פעולה ביד.

וכך ענה בשו"ת הר צבי (יו"ד סימן כג): "על דבר הזריקות, שמזריקים בגופם של התרנגולים סם המסרס אותם ומתוך כך נעשים שמנים ביותר, אי אריך למיעבד כן". וענה הגרצ"פ פרנק:

...ולענ"ד נראה דבנ"ד לאו גרמא הוא, אלא דתליא אם סם זה דרכו להחליש ולבטל לחלוטין כח ההולדה, דאברי ההולדה נפסדים מכח הסם, וי"ל דלאו גרמא הוא, ומלבד מה שאסור כמשקה כוס עיקרין, דמבואר בטור ובשו"ע אהע"ז (סימן ה סעיף יב) דאסור בכל בע"ח, נראה שהזריקה גרע טפי, דכוס עיקרין אינו פועל אלא לאחר העיכול, ולפני זה עוד אפשר להחזירו ע"י הקאה, דהא גם בסם הממית דחריף טובא מצילים את השותה ע"י הקאה. אבל זריקה זו מתערבת בדם מיד עם זריקתה ומתחילה תיכף לפעול, ואפשר דככורת ונותק ממש בידיים הוא, דמסתבר דקפידא דהאי קרא על בטול כל ההולדה הוא, ואם היה עושה הזריקה באברי ההולדה הדין נותן שהוא מסרס

מפקדא אנו לא מפקדינו עלה, ובתורת כהנים (פ' אמור) יש סיוע לדבריו דתניא מנין שאף הנקבות בסירוס שנאמר כי משחתם בם, אבל רבותינו הצרפתים ז"ל [כתבו] שהמסרס את הנקבה אפילו בבהמה חיה ועוף פטור, וההיא דתורת כהנים לאסור הקרבה על גבי המזבח הוא דמרבני להו דכתיב בסופיה דקרא לא תקריבו. ורבותינו הצרפתים שהזכיר הוא בעל ס' יראים.

ממש, וממילא דבזורק בשאר חלקי הגוף נמי מסרוס בידים הוא, דכל אברי האדם גוף אחד הם. ומאי נ"מ באיזה מקום נעשה הזריקה סוף סוף עושה מעשה בידים בגופו ונוטל ממנו כח ההולדה, ומאי סברא היא לומר דבאבר אחר גרמא הוא.

ולכן אי איכא לברורי שהסם הזה דרכו וטיבו לבטל כחן של אברי ההולדה, הרי זה מסרס גמור הוא וחייב מלקות משום מסרס. אך אם יתברר שהסם הזה אינו נוטל כח ההולדה, אלא מסבב סיבות צדדיות שלא ירצה להזדקק כמו נטילת הכרבלתא, ובאמת האיברים אינם נפסדים בעצמם, וגם אפשר דהדרי בריא, ודאי שהזריקה הזאת שריא היא דאין זה סירוס, אבל בלי ברור, מספק חסרון ידיעה, יש לדון דהוי ספק דאורייתא ואסור.

...אבל במסקנא קאמר שם רב אשי דנטילת הכרבלת לאו סירוס הוא כלל אלא רמות רוחא וכו' וכמ"ש הב"ש שם. א"כ אין להוציא מזה דאינו עובר אא"כ נוגע באברי הזרע, אלא כל שעושה מעשה בגוף זה ומסרסו, זה חשיב בידים ממש, וגם רמ"א לא נתכוין לומר דהיכא דלא נוגע באברי הזרע לאו מסרס הוא, אלא ר"ל דלא עביד בהם שום שינוי, ולא שום קלקול, אלא מסיבה צדדית כמו בנטילת הכרבלתא וכו' ב, אבל אין למילף מזה כה"ג דנעשה שינוי באברי הזרע דשוב אין נפ"מ אם נוגע באברי הזרע או לא נוגע, דבקלקול אברי הזרע תליא מילתא.

ואף שיש מגדולי הפוסקים דנראה דשיטתם היא דתליא אם נוגע באברי הזרע דוקא, כמו הלבוש באהע"ז (סימן ה) שכתב: מדכתיב לא תעשו משמע עשיה בידים שנוגע באבר ההולדה ומסרסן, אבל המשקה כוס עיקרין כו' כדי לסרסן אינו לוקה עליו שהרי אינו נוגע באברי הזרע, אבל איסור מיהא איכא אפילו שותה רק לרפואה. וכן המב"ט בקרית ספר על הרמב"ם (פט"ז מה' איסור"ב הי"ב) כתב, דכל היכא דלא נגע באיברים ממש לא מיחייב משום ובארצכם לא תעשו, דהאי אמעוך וכתות קאי דהוי סירוס איברים, ומש"ה לא לקו עכ"ל. וכן המ"מ כתב על הרמב"ם שם: דבסוגיא דבשבת (דף קי ע"ב) מתבאר דכל היכא דלא נגע באיברים ממש לא מיחייב ע"כ. והנה לשיטתם דבמעשה סירוס יש נפ"מ בין נוגע באברי הזרע ובין לא נוגע, א"כ קשה שם בגמרא, דפריך ומי שרי כוס עקרין והתניא וכו', ומאי קושיא הא דרשה דקרא ובארצכם לא תעשו – בכם לא תעשו, זה קאי על הפסוק הקודם ומעוך וכתות וכמו שאומר הלבוש דהוי סירוס איברים, משא"כ בכוס עקרין שאינו עושה מעשה בידים באברי הזרע, ולמ"ל לחלק חילוק חדש, ה"מ דקא מכוין הכא מעצמו הוא, ומדלא נזכר חילוק הלבוש והמ"מ הנ"ל היה מקום לומר דאין נ"מ כלל בין נוגע באברי הזרע ובין לא נוגע, ובכל מקום שהוא עושה מעשה בגוף שעי"ז יסתרס חשוב מסרס ועובר...

ועי"ע שו"ת יביע אומר (ח"ד או"ח סי' כו אות יב) שדן בעניין סירוס בגרמא בבהמה. ועל כן חומרת מעשה של זריקה מעקרת או השקיה בנוזל דינו כסירוס וחומרתו לזכרים ולנקבות כפי שבארנו לעיל.

ד. אמירה לנכרי

בסנהדרין (נו ע"א) שנינו:

תנו רבנן: שבע מצות נצטוו בני נח: דינין, וברכת השם, עבודה זרה, גילוי עריות, ושפיכות דמים, וגזל, ואבר מן החי. רבי חנניה בן גמליאל אומר: אף על הדם מן החי. רבי חידקא אומר: אף על הסירוס. רבי שמעון אומר: אף על הכישוף. רבי יוסי אומר: כל האמור בפרשת כישוף – בן נח מוזהר עליו. לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל המתים וגו' ובגלל התועבת האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך, ולא ענש אלא אם כן הוזהר. רבי אלעזר אומר: אף על הכלאים. מותרין בני נח ללבוש כלאים, ולזרוע כלאים, ואין אסורין אלא בהרבעת בהמה ובהרכבת האילן.

ההלכה היא שאין בני נח מצווים על הסירוס (עי' רמב"ם הל' מלכים פ"ט ו-י), ואעפ"כ זאת סוגיית הש"ס בבבא מציעא (צ ע"ב):

ת"ש דשלחו ליה לאבוה דשמואל: הלין תורי דגנבין ארמאי ומגנחין יתהון, מהו? – שלח להו: הערמה אתעביד בהו, אערימו עלייהו ויזדבנון. אמר רב פפא: בני מערבא סברי לה כרבי חידקא, דאמר: בני נח מצווין על הסירוס, וקא עברי משום ולפני עור לא תתן מכשל. סבר רבא למימר: ימכרו לשחיטה. אמר לו אביי: דיין שקנסת עליהם מכירה. פשיטא, בנו גדול – כי אחר דמי, בנו קטן מאי? רב אחי אסר, ורב אשי שרי. מרימר ומר זוטרא, ואמרי לה הנהו תרי חסידי מחלפי אהדדי".

על פי זה פסק הרמב"ם (הל' אסורי ביאה פט"ז הי"ג): 'אסור לומר לעכו"ם לסרס בהמה שלנו ואם לקחה הוא מעצמו וסרסה מותר, ואם הערים ישראל בדבר זה קונסין אותו ומוכרה לישראל אחר ואפילו לבנו הגדול מותר למוכרה, אבל לבנו הקטן אינו מוכרה לו ולא נותנה לו'. ובאר המגיד משנה: 'ורבינו פסק דאע"ג דלא קי"ל כמ"ד בן נח מצווה על הסירוס אסור לומר לעכו"ם לסרס דבכל המצות איכא שבות דאמירה לעכו"ם וכמו שכתבתי פי"ג מהלכות שכירות...'

השו"ע (אה"ע, סי' ה ס"ד) פסק כרמב"ם, והרמ"א הגיה:

ומותר לתת בהמה לעובד כוכבים למחצית שכר, אע"פ שהעובד כוכבים בודאי יסרסנו (הגהות מיימוני פי"ז מהלכות א"ב), דעובד כוכבים אדעתא דנפשיה קא עביד (בית יוסף). ומותר למכור לעובדי כוכבים בהמות

ותרנגולים, אע"ג דבודאי העובד כוכבים קונה אותם לסרסם. ויש אוסרים (תמצא מבואר בת"ה סי' רנ"ד). ומיהו אם אין העובד כוכבים הקונה מסרסם בעצמו, רק נותנו לעובד כוכבים אחר לסרס, לכולי עלמא שרי (ג"ז שם).

היינו אף הרמ"א שמתיר בתנאים מסוימים אינו מתיר אלא במוכר לנכרי כשאר התניה מפורשת לסירוס אבל אם מתנה לסרס יש בכך אמירה אסורה לנכרי, ואפילו כך יש אוסרים אלא רק כשהנכרי מצווה לנכרי אחר לסרס.

ה. צער בעלי חיים אמיתי ומזויף

התובעים עיקור בעלי חיים (הן זכרים והן נקבות) דורשים זאת משתי סיבות עיקריות: פחות מחלות לבעלי חיים, ושנית כדי למעט במספר הכלבים והחתולים שאין להם בעלים. שתי הסיבות אינן קשורות כלל לצער בעלי חיים. צער בעלי חיים הוא צער לבע"ח בגופו, והוא הותר לצורך אדם כאשר אין ברירה ויבואר להלן, אבל חששות של בעלי חיות המחמד אינם מחמת רחמנות על החיות. לעקר חיה ובהמה מחמת שהאדם מצטער בראיית בעל החיים, אין זה רחמנות וצער בעלי חיים, אלא סוג של רחמנות הומאנית שייצאה מתרבות המערב, אשר באה להלביש על בעלי החיים את המושגים המזויפים של בעליהם, ואינה רחמים אלא אכזריות. כמובן שחיסונים מותרים ואף נחוצים, אך מדוע לעקר בעלי חיים? אפילו להשקות כוס עיקרין לבהמה חולה הסתפקו הפוסקים (עי' פתחי תשובה, סי' ה ס"ק י).

כך נכתב ב'תרומת הדשן' (ח"ב סי' קה):

אם למרוט נוצות לאווחות חיים, אי דומה לגיזת כבשים או אי הוו צער בעלי חיים? גם לחתוך לשון העוף כדי שידבר(??), ואזנים וזנב מכלב כדי ליפותו. נראין הדברים דאין אסור משום צער בעלי חיים אם הוא עושה לצורכיו ולתשמישו. דלא נבראו כל הבריות רק לשמש את האדם, כדאיתא פרק בתרא דקידושין (דף פב ע"א). ותדע דבפ' ב' דב"מ (לו עמוד א) חשיב פריקה צער בעלי חיים, וא"כ היאך מותר משא כבד על בהמתו להוליכו ממקום למקום הא איכא צער בעלי חיים? וכ"ת אין הכי נמי, הא אמרינן התם דרבנן דר"י הגלילי סברו דאפילו תחת משאו שאין יכול לעמוד בו חייב לפרוק וכי ברשיעי עסיקינן? וכ"פ בשו"ע (אה"ע סי' ה ס"ד).

במקרה שלפנינו אין בכך שום צורך תכליתי לאדם אלא כביכול להגן ולשמור על החיות, ולהן יש בכך גם צער בעלי חיים וגם איסור סירוס, ומן הראוי להימנע מכך.

1. פעולות מותרות

יש פעולות שמותר לעשותן כאשר בעל חית המחמד אינו רוצה שהיא תתעבר. במשנה במסכת שבת (פ"ה מ"ב) שנינו: "...זכרים יוצאין לבובין רחלות יוצאות שחוזות כבולות וכבונות העזים יוצאות צרורות..."

ופרש ר' עובדיה מברטנורא:

"לבובין – בעור שקושרים להם כנגד זכרות שלא יעלו על הנקבות.
"כבולות – שכובלים אליה שלהן וקושרים אותה ברגליהן כדי שלא יעלו
עליהן זכרים".

וואים שפעולות אלה הותרו אף שמן הסתם, הבהמה תובעת את שלה.

וכן כתב בדרכי משה (א"ע סי' ה אות ה):

בהגהת אלפסי (פרק במה בהמה) דמותר לתת טבעת לבהמה, כדי שלא
יעלה עלי' זכר, ולא מקרי סרוס, דהא אמרו (שבת ק"י ע"ב), דמותר ליטול
כרבולתו של תרנגול, אע"ג דמיסתרס ע"י כך, וכן אמרו (שבת נ"ב), האילים
יוצאין לבובות, דהיינו שקושרין עור על זכרותם, שלא יעלו על הנקיבות, ש"מ
דכל שאינו עושה מעשה באיברי הזרע שרי.

ואע"פ שלכאורה אין הבדל בין נתינת משקה המעקר לבין טבעת הגורמת שלא
תתעבר, נראה הבדל ברור מפני שטבעת היא רק דבר חיצוני המשפיע שזרע הזכר לא
ייקלט אבל אינו פגיעה באיברי הגוף. (ואין זה דומה לנטילת כרבולת שהיא משפיעה
מבחינה מנטאלית על התרנגול שיסתרס. ועי' ב'שו"ת מנחת יצחק' (ח"ה סי' יב ו-יג).

מסקנה

אין לעקר בעלי חיים לא בפעולות באיברי הזרע ולא בשתיית כוס עיקרין או זריקות.
ואם צריך למעט את ולדותיו ניתן לעשות זאת בצורה מכנית כמבואר לעיל.